

Պատասխանատու
Յովհաննէս Փիլիսեան

ՕՐԱԳԻՐ ՉՄԻՌՆԻՈՅ

Հիմնադրման օրը 1866
տ. Ղ. Գ. Պետրոսյան

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱՐԻ ԱՌԱՋՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՉՄԻՌՆԻՈՅ ՇԱՐԱԹ 16 ՍԵՄԵՐ 1880

ԹԻՒ 1451

ՔԱՂԱՔԱՐԻ ԱՌԱՋՆԵՐՈՐԴ

ՏԱՐԵԳԱՐԶ

ԱՐՇԱԼՈՒԹՈՅ ԱՐՇԱՐՏԱՆ

Արարատեան Արշալոյսն ներկայ ի իր լուրս իւր քառասուն երկար տարիներու չորսնը լրացնելով՝ կրմանէ քառասներորդ տաւաներորդ տարին Սոյն անընդհատ շարունակ ի իւրն Արարատեան ամենազօրին յայտնելով, իմ հանգստեան օրերէն Հօր Ղուկաս Գ. Պաղգաղարեանի անունը երկարութեամբ, և Մեծ. բաժնորդաց անտարութեան շնորհիւ կրկնապարտ ի փառս և յօգուտ ներքին Ազգին:

Ներկայ գրութեամբ կրկնակարգաբար Արդոյ ազգայնոց յայտարարելով իմ Նախախնամական տնօրէնութեամբ իմ ծագիկ հասակի մէջ սիրատուն Հօրս անդարձ հրաժարականին դառն բաժակը ընդունելու զիմ քրոջիցի որ հանգուցեալ ծնողն քաղցր յիշատակը, ազգային թերութեան բնորոշումին ճորձեալաւորութեան սոյն առաջին ծագիկ Արշալոյսն Արարատեանը կենդանի պահելու ի փառս անձնականապէս անուան բաժնավատակ Հեղինակին, քաղցրիկ յոր տաժեղով սրտին մէջ իմ սոյն քրոջս համագործակցութեանը անորոշութեան մի քանի զգացման բոլոր այն անգիւղի ազգայնոց որք իրենց բնորոշ ազգատիրութեամբ հայկական անգրգայն թերութեան Հիմնադրին անունը կրկնելու պատուելի կենդանի պահելով նորա քառասունամեայ ազգատիրական և ուսումնասիրական երկանքութեանը սոյն գեղեցիկ յիշատակը:

Միևնոյն զգացմամբ իմ սիրելի մօրս հետ ուրոյած և համատեղեալ ամեն գործողութիւնք իմ ներքին Հօր Ղուկաս Գ. Պաղգաղարեանի անունով կատարելին, և ինչպէս լրացուի ամեն իմ երեւոյն երբեք, նոյնպէս մեր առեւտրական տան պատ-

կանեալ ամեն գործողութեանը ստորագրութիւնն է Ղուկաս Գ. Պաղգաղարեան:

Չորս յայտարարելով իմ Մեծ. բաժնորդաց և իմ բոլոր Մեծարգոյ անձանց որք ծանօթութիւն և յարաբերութիւն ունին մեր առեւտրական տան հետ, իմ խորին չնորհալիցութիւնն կրկնապարտ բոլոր անոնց որք իմ ներքին ծնողիս յիշատակը ինչպէս մինչև ցարդ պատուած են նոյնպէս և այսուհետև ազնուարժողայն պատուասիրելու բարեհաճութիւնն կուենան:

ՆՐՈՒՄԻՒՆ Գ. Գ. ՊԱՂԳԱՂԱՐԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՆԳՂԻՍԱՆ Արարատեան գործող նախարար լորտ կրանվիլ շնորհաբար խորհրդարանին մէջ Օգոստոս 9 (ն. Տ.) հետեալ կարեւոր բացատրութիւններն տուաւ Արեւելեան խնդրոյն կարգադրութեան մասին: Թուրքոյ արդի կացութեան արագ լուծում մի տալ անհրաժեշտ պէտք է, ըսաւ, և ամենամեծ խնամութիւն է քաջալերել զիս եւրոպայի պահանջմանց դէմ կենալու և Պէրլինի դաշնագրով համաձայնութեան վրայ դրուած պարտականութիւնները չկատարելու: Կ. Պոլսոյ մէջ զարգիւս տիրող իրաց կացութեան որոշման մի տեսլ, և ինչպէս Ասիական նոյնպէս եւրոպական թուրքոյ մէջ կարելի եղած բարենորոգումներն ընդ փոյթ գործողութեան անձնականութեան, ըսաւ, որքան ազգային մի առաջին առեւտրական կազմութեան և յօգուտ թուրքոյ, և արդ թուրքիս իւր շահերուն դէմ վարուած կրկնել իմ մերժել սոյն բարեկամական օժանդակութիւնը զոր եւրոպական տէրութիւնք կրկնապարտ են մա բաւնալու համար ամեն գործողութիւնք: Անգղիոյ կանադարութիւնն, ըսաւ, նա, տէրութեանց համիմատ ծանուցադրին Բ. Դրան ար-

ւած պատասխանը իսպառ մերժողական չդառնալով միայն և եթ իսկ երկարաձգելու յոյս մի կրկնապարտ մեջ: Համայն և այնպէս տէրութեանց մէջ տիրող կատարեալ համաձայնութիւնն կարող է համազել զկառավարութիւն վեհա Սուլթանին իմ երկարաձգման միջոցներուն մէջ որեւիցէ իրական օգուտ մի չկրնար սպասուիլ: Կոյն իսկ Անտոնի մէջ ընտելւած օտար տէրութեանց ներկայացուցիչներու բացատրութիւնք և ընթացքն կրկնապարտ են իրենց այն օրինակով փափաղն որով եւրոպական համաձայնութեան անվար մնալը և միահամուռ գործողութեամբ այն կնճառտ խնդրոյն լուծում ընդունելը կրկնապարտ իսկ նաւարկն յոյցի մօտին առայժմ որեւիցէ բանակցութեանց պէտք չեղելը, ըսաւ և աւելցուց իմ: Անգղիս հետաժող չէ իւրեւ եւրոպայի մի տարեկանութիւնն ներկայանալ այնպիսի խնդիրներու մէջ որ որչափ Մեծին Ռիտանիոյ նոյնպիսի ևս միւս տէրութեանց կրկնապարտ: սակայն և այնպէս համատարած որոշած է իրեն վերաբերեալ տաժնաւորականութեան առջև երբեք չընկրկիլ:

Իսկ թուրքոյ բարենորոգմանց մասին լորտ կրանվիլ յայտարարելով իմ Գ. Կոչէնէ ընդունած իւր տեղեկութիւններն յուսարական են, ըսաւ, որում Գ. Կոչէն Կ. Պոլսոյ նախարարութեան զեկուցած է իմ: տէրութիւնը կատարեալապէս համաձայն են Հայաստանի համար պահանջուած բարենորոգմանց մասին, և իմ ինքն յոյժ դոճ է միւս գեղականաց բնած լեզուէն և ընթացքէն: Լորտ կրանվիլ վերջ տուաւ իւր բանախօսութեան պատասխանելով լորտ Սիլվիոյ, որ կրկնապարտ էր ըսելով իմ: Անգղիական կատարութիւնն գեւ ևս մտադիր է Բ. Դրան դէմ նաւարկն յոյցի մի մասնակցել, մինչեւ Արդատեանի և Չիտապատի մէջ բրիտանական գործերն մեծ շփոթութեան մէջ կը գտնուին: Լորտ կրանվիլ պատասխանելով իմ: Անգղիոյ նման

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Ի ՔԱՂԱՔԱՐԻ ԱՌԱՋՆԵՐՈՐԴ

ՏԱՐԵԳԱՐԶ

ԱՐՇԱԼՈՒԹՈՅ ԱՐՇԱՐՏԱՆ

Ապրիլի 15-ին իննեակն անուանք ըն իմ ուղեւ ի Պատնան: Գործողութեանը Արարատեան կրկնել վիցեակ զուգադաս Հրաշատեսիլ դասերը Հայկոյ յոսիլն քննարկումն Նաւասարդին հաշակին ի փառս Նախնայն մեծազօր: Ընդ կապուտակ երկնաւորութեան հետեւ ծածկալ յանկարծում: Իմ և անդէն Ոգին Հայկեան, պոսիկ արփեան յիւր անու: «Ձի՛ լաս, անէ, անգրականութիւնք ի նախնայն իմ Արշալոյս: Հիմ մարդարեան հետք իմ օշնեցին պահանջիւց յաշակեան: Ոգրմարդին անդէն միջին կրկնապարտ գայ ի լուր: «Ձի՛ արգ, չորքում զՀեղինակին, զՀիմնադիրն իմ: . . . այլ զԼոր: Բանիկ յանդարձ հրաժարական ելիք զիս տառ մեկուսի: Ոգրից փան, իմ իցէ դուք տէր փարաւանք իմ սրտի: Գայնամ՝ Ոգին լուսամբի ու կարկառեալ ի սփոփումն: Դառն արտասուաց զիցի աղի սրբեաց յաշակ սրբեւոյն, եւ ի գաշտի ծոյն հետեւ միւսի արեւը զկրկնալոյս: Չերկից անհասն խորհրդ. սրբեւոյն բան զայս անէր ի խալալս: Ելի՛ դու սրբար այլնս ի դուր, արեւ քո ոգւոյդ զգործիւն: Ահա՛ ժառանգ քո Հիմնադրի, ահա՛ վառակ հորամայն: Գայնատնայն լուրսը ընտիր, հօր ազնուի յառաւիղ: Սիրուն երեւանք. Կ եւ արեւիկ մեալ մարդից ի խալիկ: Նա պատնայն փայլեալ զփառս խալալապարտեաց յաղթանակ: Հանգ խալալեալ նոր քիզ պոսիկ ընդ հօր խնայ փառանակ: Ասոյց անդէն և զպոսիկ ելք ի գլուխ Պատնանայն: Եւ վերայն տեսին անհաւ, գարձաւ բնութիւն յիւրն ի հօռն: Զմիւսին, 8 Օգոստոս 1880 Ա. Մ. Յ. Գ.

ՊՍԱԿ ՀԱՄԱԵՐՈՒԹԵԱՆ(1)

Իսպաիոյ քաջ և հայրենասէր արքայ մի:

Գեղեցիկէն կորիճ և քաջ թագաւոր մի շատ գար յառաջ իւր բազմակի ժողովրդով կրկնակէր հեշտ անվարդով Այն բարձրաբերձ լեռանց ստորոտ, ուր Բո գետին շուրթն հիւթաւ եղեցներուն տակէն վէտ գլին կ'երթան աւազնի հետ: Փառք ու նպարտեալ իւր աշխարհին այս թագաւորն կարծեալ ինքնին Ամեն բարի ու հազարալիւտ ձիւքերն ունէր յազգին օգուտ: Երկինք շնորհած էր այս անձին ինչ որ պէտք է թագաւորին: Հաստարանդուկ էր և ճարտար և Արեւի քաջայօրմար: Մի երկնային բոց մշտաւառ անոր սրտին մէջ կը շողար, իրով եղած էր սիրահար գեղարուեստից բազմազնայն: Պատերազմի ու յաղթութեան, աշխարհաշէն գործող համայն Յոյժ եւ անդունտ սիրոյ մի կայծ կ'ուտէր անոր սիրտ մշտաւարձ: Իւր փառքերուն մէջ վեհն ան էր որ հայրենեաց բարիք կ'ուզէր: Երկնակութիւնն ժողովրդեան նրաին փափաղն էր եղական:

Արքային ուխտը չամսանաւալու համար

Բայց մէկ տըխուր ու սե վարանք այս իշխանին միտքը անանկ Սաստիկ պատած կը խաղէր, որ զիւրադին բարքն էր փոխուեր: Ինչ էր արդեօք այս սե վարանք, որ կ'ստանանք կեանքին վերանդ: Ուրիշ բան չէր, բայց կիններուն մշտապարտ խաբէութիւն: Ամենալաւ ձիւքերու տէր կընոյ մ'անդամ մէջ կը տանէր Ապականեալ ու կը զմ սիրտ մի, գործողութեան և վատ ոգի: Կամ անողորմ չար թշնամի, որ անձանձիր միշտ կը ճգնի իր տակն առնուլ իշխանութեան թշուառն որ յանձն եղաւ իրեն: Ասկէ ի գառ աշխարհիս մէջ ամենօրեայ այն թատրն անվերջ, ուր խեղճ այրեր իրենց կանանց դժուար լուծին տակ ճնշուած:

(1) Սոյն վեպը Շարլ Բեքո գաղղիացի հրահրար հեղինակին ընտիր գործերէն միւս է. եւ արդէն շատ լեզուներու քարգմանում:

մեծ տէրութեան մը արժան չէ շփոթուիլ Աֆ-
ղանստանի մէջ պատահած փոքր ճախողութեան
պատճառաւ, և միւս տէրութեանց հետ համա-
ձայնութեամբ սկսած կորուստի և մեծ գործ մի
երեսի վրա թողուլ:

Կղիոյ խորհրդարանին թուրքիոյ նկատմամբ
բռնած սոյն ընթացքի մասին մեր խորհրդածու-
թիւններն արդէն նախնիաց թերթով հրատա-
րակած էինք: Նորա որքան որ սկեպտիկեան
զաղափարներ իսկ բուրեն, ըստ մեր կարծեաց
կարդարանան երբ ի նկատի առնուի թէ՛ դի-
ւանագիտական ամեն բանախօսութիւնք չեն
կրնար ամեն ժամանակ կատարելապէս արդիւ-
նաւորիլ: Բնորոշում ոչ այնքան դիւանագիտա-
կան բանախօսութիւնք վաշխարհկառաւարելու
հանգամանքն ունին, որքան աշխարհի մէջ ա-
նախկին տեսնուած նորանոր դէպքերն, որ
մեծանուն գիւնագիտաց և ճշմ. իսկ պետա-
կան նշանաւոր անձանց անգամ բանախօսու-
թեանց նոր և տարբեր ուղղութիւն կուտան:
Սոյն տեսակէտով կրկնադատուեալ մեր նա-
խորդ գիտողութիւններն, աւելցնելով անոնց
վրայ և հետեւեալները:

Պէտք զննել զանազան ստորագրող տէրութիւնք
մինչև որ արդարութեան սկզբունքի վրայ չիմ-
նեն իրենց առաջարկութիւններն, հաւանական
չերելի որ անոնք իրագործուին ճիշդ իրենց
բաղձանայ համեմատ: Արդարութեան սկզբունք
կրնաւորմբ մեք զայն որ թուրքիոյ օգուտներն
և՛ ըստ տրամադրութեան Գաշնագրին՝ միասին
ի նկատ առնուին և գործնապէս պաշտպանուին:
Ստորագրող տէրութեանց չարքին մէջ, այս
մասին Գերմանիա աւելի զգուշաւոր կրտեսուի
քան միւսներն: Գերմանիա առաջարկող է որ
Օսմանեան զորքերն Պալքաններէ գրաւեն. ըստ
որում Գաշնագրին թուրքիոյ տուած կարեւոր ի-
րաւանց մին Պալքաններու գրաւումն է: Արդա-
րութիւնը կը պահանջէ. պարտքը մալ և աւսե-
լիքը պահանջել: Եւրոպական դիւանագիտութիւն
չը շանակին մէջ ասոր հակառակը կը տեսնեմք
մեք. այսինքն՝ համաձայնութեամբ թուրքիոյ
վրայ ճշմ. բանեցնել կ'ուզուի զաշնագրին
նորա վրայ գրած պարտականութիւններն շուտ
քնդ փոյթ կատարել: և սակայն միևնոյն գաշ-
նագրին թուրքիոյ տուած կարեւոր իրաւանց
մին՝ այսինքն Պալքաններու Օսմանեան զորքերէ
գրաւումը, որ դեռ անգործագրելի կը մնայ,
չը յատակուի: Այլէ առաջ Անգղիոյ խորհրդա-
րանին մէջ սոյն խնդրոյն վրայ գիտողութիւն
մի ծագելով, Պ. Կլէտսթըն բաւականացած է
պատասխանելով թէ՛ Անգղիա բնաւ դէմ չէ

կեցած Պալքաններու գրաւման. և Բ. Գուռն
երբ պահանջած է նորա գործագրութիւնն ու
երբ Անգղիա դէմ կեցած կամարդկած է զայն:
Առաջին նախարար Պ. Կլէտսթընի տողովու-
թիւնը բարեօրոշած է. և սկսած է անձամբ
գտնուիլ խորհրդարանի նիստերուն: Անգղիա-
կան լրագիրներն կը ծանուցեն թէ՛ առաջին
նախարարին հիւանդութիւնը նորա չափազանց
աշխատութեան արդիւնք է. և որ Անգղիոյ մէջ
ընդհանուր տրտմութիւն պատճառած է. և
խորհրդարանն ժողովրդային սոյն զգացման
թարգման եղած է: Հիւանդութեան ժամա-
նակ 2000էն աւելի այցելուք նորա առողջու-
թեան վիճակին վրայօք տեղեկութիւն առնելու
համար իւր ապարանը գիմեր են:

Իրլանդիոյ յուզմունքն երթալով կըստա-
կանայ՝ ժողովուրդն ոչ ևս կը շատանայ հանրա-
գիր տալով, արթնանալով իմրելով: և ճառախո-
սութիւններ ըսելով. այլ զէն ի ձեռին գործել
կ'ուզէ: Արդէն Կիւլ-Քոլ ըստած տեղը կա-
ռավարութեան յատուկ պաշտօնակալի մը վրայ
յարձակում կ'ընէ, որ և թեթեւ կերպիւ վերա-
ւորուեցաւ: Մի և նոյն յուզմունքն շատ տեղ
ինչպէս և Տընկաւս և Պէրֆալք քաղաքներու
մէջ ծաւալած են: Մի ուրիշ դէպք մի ևս տեղի
ուսեցած է այն վերջերս: 605 աւելի Թեմիս-
ներ, որ Ամերիկայէն եկած յեղափոխականներ
են, Բորքի ծովափերէն Իսպանիոյ կը յարձա-
կին սորվելիպոյ փոքր նաւին վրայ, որ բեռն-
բարձ ճամբայ ելած էր Եւրոպայ: Երթալու
համար, և անոր մէջ գտնուած 3 սնտուկ զէն-
քերն վերցնելով, հեռագրաթիւն իսկ կտրելով
կրկնակերս:

Սեպտեմբ 9 (ն. Տ.) ուրիշ դէպք մի ևս պա-
պահած է Բելքէնի քաղաքին մէջ: Գիմակաւոր
մարդիկ ընդհանուր գաղափարային տուել մտնե-
լով ծանրապէս վերաւորեցին զինքը, և որդին
սատիկ գանակածեցին:

Իրլանդիոյ վիճակն այսպէս ծանրացած լի-
ւելով Պ. Ֆորսթըր անձիշակէս Տըպլին գնաց ի
պաշտօնէ:

Աֆղանստանի ճախող գործերն փոխուած
կ'երևին: Աֆղանք, որոյ մինչև ցարդ ըրած
յանդուզն յարձակումը քառական պզտիկ ար-
դիւնք ունեցան, վերջո տեղում Գաշնագրին
տեղի կոչուած անկողնական բանակաւորներն
վրայ յարձակելով՝ յետո մղուեցան և 80 հոգի
կորսնցուցին: Իրազեղիմ զօրավարն ալ Գեապի-
լէն մեկնելով ճամբայ ելած է դէպ ի բանտա-
հար, անդ պաշտօնաւ անկողնական զօրաց ազա-
տութեան օգնականը համար:

Ռուսիա: Լորիս Մելիքով Ռուսիոյ ճերքին

գործոց նախարար անուանեցաւ, և Օսթրոլեն
զօրապետն տէրութեան երկրորդ քարտուղար՝
միևնոյն պաշտօնատան մէջ:

Կը հաստատեն թէ՛ Ռուսիա մտադիր է ա-
ռաջարկել Չինաստանի որ այս երկու տէրու-
թեանց մէջ յուզուած վեճը միջադպին իրա-
ւարարութեամբ լուծուի:

Ազգաւ Աֆղան Նաորը—Պէյի դիակը գրտ-
նուեցաւ Սրբիդանտ երթալու ճամբան Խար-
քանտ կոչուած տեղը: Հանդուցեալ Ռուսիոյ
ծառայութեան մէջ էր, և Աֆղանստանէն կը
գառնէր, թերեւ ֆոֆման զօրապետին ուղղեալ
կարեւոր գիրեր բերելով: որոց անհետանալէն
կրկնաբար թէ՛ Նաորը—Պէյի վաճը քաղաքական
գաւառքի մը արդիւնքն է:

Երկու տարիէ ի վեր Ռուսիոյ մէջ տեղտեղ
երևան ելած, և այժմ գրեթէ բոլոր տէրու-
թեան կողմերը տարածուած անօրէն տարա-
քա ըստած ճանճի անբաւ բազմութիւն բերքե-
րու մէջ երրորդ մասը սպառած լիցցուցած է:
Երկու տարի առաջ սոյն ճանճի նոր սրեւան գա-
լով՝ յանկարծակի պատճառած վնասը 100 մի-
լիոն ռուբլի կը հասնէր: Իսկ մինչև ցարդ տը-
լած վնասներն անհամար և անգարմանելի են:
Սոյն աղէտքն բաժնաւ համար մեծաքանակ
գումարներ ծախսուած և տախաւին դեղ և
գարման չէ գտնուած:

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒԹՅՈՒՆ

Նախնիաց թերթով ծանուցած էինք թէ 6
տէրութեանց դեսպաններն համիմատ ծանու-
ցագրով մի առաջարկած էին Բ. Գրան որ Մոս-
կէի Կոնգրէսի խնդիրն ըստ իւրեանց նախկին ա-
ռաջարկութեան երեք շաբաթուան միջոցին
մէջ կատարէ:

Յիշեալ դեսպաններն պայմանաւորեցին լրման
շաբաթ մը մնալով հարցում ազգած են Բ. Գրան
թէ մինչև այն ժամանակ գործին կարգադրու-
թեան համար ի՞նչ միջոցներ ձեռք առած է:

Թուրք լրագիրք եւ ծանուցած են թէ՛ ար-
տաքին գործոց նախարար վաճառ Ապէտին բա-
շտի դեսպանաց տուած իւր այցելութեան մէջ
Մոսկէի Կոնգրէսի խնդրոյն վերջով լուծման
պատկանեալ նոր առաջարկութիւններ ըրած է:

Թէ Մոսկէի Կոնգրէսի և թէ եւրոպական վեց
տէրութեանց համաձայնութեան վերաբերեալ
ուրիշ առկախ խնդրոց վրայ առանձին բանակ-
ցելու համար, վաճառ Ապէտին բաշտի վեց դես-
պանաց առաջարկած է որ իրենցմէ մին ընտրեն
այս պաշտօնին: Դեսպանք իրենց երկցագոյնն
այն է՝ Հոմաթիլ կոմսը ընտրած են:

Կամ վատորէն մասնուելով կեանք կրկնեն համալրելով:
Սովորական այս տեսարան կ'անցնէր գամ քան զգամ:
Թագաւորին վերքը անոյժ ատելութիւնը չարագոյժ:
Ռուսի կրկին անգամներով բերեան երգում՝ հանեց ուխտով:
Որ թէ երկինք Լիւքսէս մ'ալ նոր իրեն համար կալմէ մէկ սր:
Այն Հիմնին օրէնքին տակ մտնել սրբէք շունեան կամք:

ԱՐԱՐԱՅԵԱՆ ՕՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐՆ:

Իշխանն այսպէս կարգադրած էր անցուսել իւր օրուան ժամեր:
Մինչև կեսօր կը պարապէր իւր տէրութեան նայել գործքեր:
Այսինքն և որքանու սուրբ իրաւունքը հսկելու:
Կամ ռազմերու աշխարհաւոր բռնութեան մնացեալ տուրքեր:
Որ աղքատին կ'ուտեն արիւն, եւ կ'ընէր միաշաղկապ:
Սեւ կիսաւոր էր սահմանեալ էրէսերու որսի երթալ:
Որ վագրերու և կինճերու զայրոյթ ու զէնք բուր սահմանու:
Այնչափ աղէտք կամ զարհուրանք չէին աղէք որսի մ'անանկ:
Որչափ կանանց դեղիցիկ սեւ, յորմէ սատարի եւս կը խուսէր:

Առաջարկութիւն ամուսնորեան:

Բայց երջանիկն այն ժողովուրդ տալապային իւրեանց օգուտ:
Մտածելով կըցանկային ապահովել ժաւանգ թագրն:
Ռուսի յաճախ թախանձանքներ թագաւորին կը ծառայէր:
Ընտրել մի հարսն իրեն արժան յորմէ ծանճի ժաւանգ ըշխան:
Որ սի՛ բոլոր ժողովուրդին կողմէն ընտրեալ աւագանին
եկան աղւառն՝ որ ալ վերջին պիտի թափես մեծ ծիգերին:
Ատեննաբան մի վեհ տեսքով որ հաւաքար շուներ իւր քով:
Ամեն պատշաճը խօսեցաւ յայտնեց իրենց փափաքն անբաւ:
Կորից եւս թէ՛ իշխանին առաջատան ծիրանածին:
Մի ստուղ ելին կը շմարէր՝ յորմէ լուսինն իսկ կը լոյսէր:

Մերձում, եւ զանգատ լիանացի բարոց դիմ:
Բնական և պարզ ու մեղմայն տուաւ իշխանն այս պատասխան:
«Այդ եռանդուն բաղձանքն ձեր, որով յորդոր և հըրաւէք
ինձ կ'ընծայէք յամուսնութիւն՝ յոյժ հաճելի է և սիրուն:
Զեր իմ վերաւ համակրութեան է եւս մի աղիւն ելլան:
Շնորհ ունիմ ձեզմէ բոլորով, և կուզէի վաղէն շուտով
Զեր փափաքին լըրումըն տալ եթէ մարդ է արդիւնեանալ:
Սակայն ըստ իս Հիմնէն այնպէս դ ժաւանգու է՝ որ մեծապէս
Ձգուշանալ պէտք է անտի մարդ մի եթէ հանճար ունի:
Օրիորդներն՝ որ ընտանեաց ծոցին մէջ դեռ են ամփոփուած,
Լաւ դիտեցէք, Ինչպէս համապատասխանեալ անկողն պարկեշտ
Իւ ամբիխած են և բարի, բայց երբ Հիմնէն առագաստը
Անոնց կենաց վիճակ մի տայ որ անբաւ է սիրոյ վըրայ,
Գիմակն անոնց դէմքէն կիցայ, չինճու շնորհաց վարձան կուտայ,
Ալ ամփոխած և առաքինի ընտրու հարկն անցած վըրի:
Կըմոռանան ուրախ և խոստով, յանճըն կ'առնուե միշտ մաքառում,
Նպատակին ալիք բաւ չէ միայն իրենց կամքը տրիս:
Մէկը խոսու դէսքը կարած, հաւատուհի կը գառնայ ցած,
Քաղցր կենաց նա հոսանհար ժըպիտ չկայ իրեն համար:
Սպանալիք միշտ կը տեղայ, զորք ուղբող բընաւ չկայ:
Միւսը գեղոյ եղած գերի, պշրանք ու զարդ սն իւր հոգի:
Տարփաւորաց թիւը չկայ, միշտ այլոց հետ կը լիւրկայ:
Մէկ ուրիշ մը գեղարուեստոյ սիրով մաշուած աղմկայից
Ճարտարագործ հեղինակի ճաշակին դէմ կըմաքառի:
Եանդգնաբար կուտայ վըճիւ, անտանելի բըծախնդիր:
Ուրիշ մի ալ զինդ, մատանի, տան կարասիք, արծաթ, ոսկի
Մինչև վրայի հագուստ կապուստ խաղի կուտայ կ'երթայ կորուստ
Կանանց սոյսպէս բաղձատեսակ ջանքերու մէջ բան մը միակ

(Պիտի շարունակուի)

— Կրճատարներն թէ վեց տէրութիւնը պայ-
մանագիր մի կնքած են մէջերին, որով իրա-
րու կրճատարներն թէ ներկայ առկա խնդրոց
լուծման համար որեւէ պարտականութիւններ
ձեռնարկուած ժամանակ անոնցմէ ոչ ոք իւր
կողմի մասնաւոր շահուց հետամուտ չլինի :

— Գեոքապոլի նիստերուն մէջ Հայկական
խնդիրն ևս խորհրդակցութեանց նիւթ եղած է :

— Հեղինական խնդրոյն նկատմամբ գեոքա-
պոլի համախառն ժողովարարին ի պատասխանի
Բ. Գուռն զօրաւոր փաստերով յայտնած է թէ
կայսերական կառավարութիւնն Ալեքանդր գոյ-
ութիւնը պաշտօնապէս կրճատելու, և Պէրլինի
գաղափարն ստորագրած ժամանակ չէր կրնար
երեւակայել իւր Ալեքանդրական երկիրներ և ամբողջ
թեւա ան բունառնային յանձնելու առաջար-
կութիւն պիտի լինի իրեն : Ուստի Եւանան
Լարիսան և Մէցովոն իրեն մնալու պայմանաւ
կառավարիչ որ դեպքանք արտօնութիւն ու-
նենան հեղինական սահմանագծին վերջական
որոշում տալու համար իւր հետ բանակցելու :

— Հեղինական սահմանագծի կարգադրութե-
ման Բ. Գուռն առարկած էր թէ Բաւարացիներ
յանձնուելու տեղերու իսլամ բնակիչք բնակա-
նապէս պիտի դժկամակին իրենց ըլլալու քննա-
ները նախատեսելով : Սոյն առարկութեան գէտ
գեոքապոլի երաշխաւոր եղած են նոյն տեղերու
իսլամ բնակչաց բնից ու կենաց ապահովու-
թեան համար :

— Ոստիկանութեան նախորդ նախարար Հա-
ֆիզ Բաշան զինուորական ատենի առջև գա-
տաւարանի քաջուած էր ընդ ամբաստանութեան
թէ՛ Մահմէտականութեան արտօնոյն անպա-
տեհ խօսքերով անմեղ օրիորդ մի յանուն կրո-
նի անուանարկած է :

Ահաւասիկ պարագաները :

Սպայակոյտի գնդապետ Շէհապ—Պէյի ազգա-
կան 13—14 տարեկան թրքուհի մը արար ա-
զախնոյ մը հետ Կ. Պոլսոյ Շահապէ—Պաշա քս-
ուած կողմէն անցած փութանակ, ոստիկանու-
թեան նախարար Հաֆիզ Բաշայի հրամանաւ մի-
ջանի ոստիկանք կողմէն ձերբակալել օրիորդն
և ոստիկանութեան պաշտօնատունը քանիչ
բայց աղախինք արդ իրելով որ չգալին օրիորդին
զայն Շէհապ—Պէյի տունը մտնուց : Ոստիկանք
տան առջև խոսելով կը պնդէին որ օրիորդն ի-
րենց յանձնուի : Երբ միջոցին Հաֆիզ Բաշան
արտօնած կը հասնի և կը պառայ լիեալութիւն
է այսպէս բարակ եւ չափաւոր պտուղի, պէտք է
աղջիկն ինձ յանձնուի յորինակ այլոց : Շէհապ
Պէյ դուռը չբանար, բայց Հաֆիզ Բաշայի տա-
պարով դուռը կտրելու սպառնալեաց քրայ
օրիորդն և արար աղախինք միասին կառքով
Մեծ—Չապի ինչ կողմիւն : Անգ. առձեռն
հարցափորձի մէջ կ'իմացուի թէ՛ աղջկան մա-
ղերուն ծայրը ֆէրմէնէն գուռն կ'երևար, այս
պատճառաւ ձերբակալուած էր : Եւ կարևորու-
թիւն չարութեամբ երկուքն ևս հ'արձակուին :

— Շէհապ—Պէյ սոյն գէպքն իրեն անպատու-
ութիւն համարելով պատ քացաւ ոստիկանու-
թեան նախարար Հաֆիզ Բաշային գէտ : Վեհա-
մուլիանին հրամանաւ ևս Հաֆիզ Բաշան զին-
ուորական ատենի առջև գտաւ երկուքն իրենց
— Անգղիացի գնդապետ Պ. Սինն, ասկէ ա-
ռաջ Օւէլանիի իւր ամսարանոցին մէջ ի թիւ ա-
նուն աւաղակապետին մարդոց ձեռքով գիշեր
մը բռնուելով լեռը տարուած էր, և 12.000
անգլի. ոսկիի վճարմամբ տրձակուած էր : Վա-
հէ լրագիրն կ'ըսէ թէ՛ Պ. Սինն Բ. Գուռն պա-
հանջն է որ Պ. Սինն գնդապետի մակերանից
աւաղակապ ձեռքէն աղատուելու համար վճար-
ուած 12.000 անգլ. ոսկին հատուցուի Անգ-
ղիոյ կառավարութեան :

— Կ. Պոլսոյ առևտրական և երկրագործական
պաշտօնատան կողմէն որոշուեր է որ երկու
պաշտօնական Ալեքանդր և խիտալէնտիկարի վի-
լայէթները երկուքն իւր տեղումք մտնալու
ներս պատճառաւ կ'անանք մանրամասնորէն
տեղեկագրուին :

— Փուռնին մէջ հետեւեալը կը կարդամք :
Ոստիկանութեան նախորդ նախարար Հաֆիզ
Բաշայէն պաշտօնաւորածն մինչև 252.000 շրուի

բարձրացաւ, որովհետեւ չէ թէ մէկ այլ վեց ա-
միս շարունակ 42.000 շրուի աւելի ծախք բեր-
է փոխանակ որոշեալ 10.000ի, և բաց յայտնա-
նէ՛ 16.000 շրուի ալ պաշտօնատան աւանդի
մնաւորին պարտք ունի եղեր :

ԱԶԳԱՅԻՆ

Գաւառիկ Ազգային ընդհանուր ժողովն Օ-
գոստոս 13 չորեքշաբթի իւր 137 նիստն քրա-
յիւսաւորդարան ընդ նախագահութեամբ Գեր-
Ս. Առաքնորդ Հօր, և առժամեայ ատենապե-
տութեամբ Պ. Մատ. Մամուրեանի :

Ժամը 5 1/2ին օրինաւոր ատենն բացուելով
օրակարգի չորս խնդիրներէն առաջինն, այն է՝
Ազգային վարժարանաց կանոնադրին ու ծրա-
դիրն ուղարկութեան առնուեցան, և ինչ ինչ
փոփոխութիւններով բնութենով վաւերա-
ցան : Նմանապէս վաւերացաւ Ազգ. վարժարա-
նաց համար սահմանուած տարեկան ծախք ըն-
թացիկ դրամ—150.000 շրուի որոշումը, (որոյ
120.000ն ազգային արկղէն իսկ 30.000ն ունեւոր
ծնողաց բաշխեալ թոշակներէ պիտի գոյաւորի,

Այս կերպիւ ազգային վարժարանաց ծախուց
հայրապետը աղբիւրներն ապահովելով, ի
հարկէ միջոցներու նախկին տարածմէ կացութե-
հակառակ նոցա բարեկարգութեան և յառա-
ջագիւծութեան ընթացքն ևս աւելի հաստատուն
շաւի մէջ կը մտնէ յօգուտ կրթութեան մաս-
կաւոյն : Իսկ օրակարգի միւս երեք խնդիրներն
որք են Բ. ազգ. ընդհանուր պիւտճէ, Գ. դի-
ւանի տարեկան փոփոխութիւն և Դ. ձախա-
յալորդ նիստին միացին, որ պիտի գումարուի
առաջիկայ չորեքշաբթի Օգոստոս 20 : Եւ ժամը
7 1/4ին ատենը փակեցաւ :

Գոհութեամբ կը լսեմք, թէ ընդհանուր ժո-
ղովն Հայկական Արեւստանէր ընկերութեան
որ Հայաստանի մէջ արհեստից զարգացման օ-
ժանդակելու նպատակ ունի, Օգոստ. 3ի նախին
մէջ տարեկան 500 լիրա որոշելով՝ Մշտ մէջ երկ-
րագործական վարժարան մը հիմնելու համար
իւր Գործադիր Ժողովոյն յանձնել է գործա-
դրել անպաշտ : Իսկ Գործադիր Ժողովն՝ այս
որոշման գործադրութեան համար իրեն յոր-
մարագոյն նկատելով Մշտ Առաքելոյ վանքն,
խնդրել է Ս. Պատրիարքէն՝ որ ընկերութեան
տրամադրութեան ներքե գրուի յիշեալ վանքն,
Նորին Սրբազնութիւնն ալ մեծաւ հաճութեամբ
ընդունելի համարելով այս առաջարկութիւնը՝
վանքից խորհրդոց յանձնել է առ ի գործա-
դրութիւն, պատուիրելով որ պէտք եղած պայ-
մանները սահմանուին, ուղարկութիւն ընելով
որ Առաքելոյ վանքն ինչպէս նաև ամենայն վա-
նորայք միասն վանք և ուխտատեղի և միանգա-
մայն ըլլան վաւարանք ուսման և դպրութեանց
ինչպէս էին մեր երկանկայիւստակ նախնեաց
ժամանակ :

Արեւստանէր ընկերութեան համար յարա-
տնութիւն և յաջողութիւն կ'մաղթեմք : Ազգ
մեծապէս կարօտ է արհեստից և երկրագործու-
թեան զարգացման օժանդակող մարմնոց : Ա-
մենապարզորդ ընկերութիւն մ'է այս, և ամեն
Հայ պարտի քաջաբերել ու մասնակցել : Նոյնիսկ
մայրաքաղաքիս մէջ արհեստական վարժարան-
ներու պէտք ունիմք :

ՓՈՒՆՔ

— Անցեալ շաբթու հրատարակեցաւ թէ, Գա-
վաթեան Եփէնտի շրջենաւ մը ընծայել է Ս.
Պատրիարք Հօր, Պէտք է գիտնալ, թէ շրջենա-
ւըն չէ թէ ընծայեալ, այլ ժամանակի մը համար
Նորին Սրբազնութեան տրամադրութեան ներ-
քե գրուիլ ուղուած է : Բայց չէ բնութեն և
միայն անգամ մը վտարի կողմեր գացել է
անով : Երկուշաբթի Գանտիլիէն բժշկի գետց
նաւակով մը :

ՓՈՒՆՔ

Հնդկաստանէն ուսումնական և պատուելի
բարեկամ հմ յուզարկած է մեզ զհետեւեալն,
ըր արժան համարիմք ի լոյս ընծայել ի տեղե-
կութիւն ընթերցողաց :

Կեդրոնական վարժարան ի Նոր Զուղա
Նոր Զուղայու Առաջնորդ, Գեր. Գրիգորիս Ե-

պիսկոպոս որ ի Նորոյ գարձ արար յիւր ամսոն
ի Հնդկաստանէ, իւր սովորական ուսումնական
ընթերցան հանդերձ իւր յօժարափոյթ հօգու-
րականաց և ժողովրդականաց մասնաւոր ձեռն-
առութեամբն ջան ի գործէ արկեալ կեցրո-
նական ընդարձակ վարժարան մի բանալ Նոր
Զուղայու մէջ, ուր պիտի ուսանին մանկունք
հայերէն, պարսկերէն և անգղերէն լեզուա :

Իրիւր բարի նպատակ կայ խոհմէ պիսկոպո-
սի և իւր հօտից առաջին յայտնաւորութե-
նախ արդեւուլ մանկանց որ այսպիսի չափախն-
ի բողոքականաց վարժարանն ի գալթակողութի
ինքեանց և երկրորդ որ բարձրագոյնն է կէտ
նպատակին թոյլ չտալ բոս կարի այսպիսի գաղ-
թականութեան դեռահաս երիտասարդաց ի
Հնդկիս, որ թափուր և դաւաճել թողու Զուղայ
ի բնակչաց : Գաւառ ամօք յառաջ այսպիսի յա-
ճախ չէր այս գաղթականութեան թիւն որպէս
ի ներկայ ի պատճառաւ չգոյն յայնժամ չողե-
նաւաց և շրջեկաւաց որովք շատ դիւրաւ
լինին այժմ ուղևորութիւնք ի Հնդկիս : Սոքա
գոն աստ և յետ սակաւ ինչ ուսանելոյն Անգղի-
երէն ցիր և ցան կղեւալ ի դանազան դաւաճու
տեղւոյն գործոց լինին ի խնդիր, ի մոռացոնս
ձղեւով թէ հայրենիս, թէ ազգ, և թէ աղքա-
յիւր եկեղեցի : Ի հարկէ որպէս յամենայնի կոյ
բացառութիւն նոյնպէս և յայսմ ի հարկուրա-
ւոր երիտասարդաց որք լու ի Հնդկիս գործեն
ի ժամանակա ժամանակս, 2 կամ 3ն ի եոցանէ
հազիւ դարձ ի հայրենիս յօժարին աւանել, բա-
զաւք ի նոցանց փաստաբանէն թէ չգոյ անդ
գործ ինչ արդիւնաւոր : Այս չկայ անդ պոչու-
տեղեան գործ Հայոց համար, բայց իրապէս կոյ
մեքենական արհեստ, կայ մասնաւոր առևտուր
կայ յառաջագիւծութեան միջոց անդ իսկ եթէ
սակաւ ինչ շախմատութեան տեղի տայցեն
չաւայութիւնք :

Վերջաւորեմք մեր բան : Գեր. Գրիգորիս Ե-
պիսկոպոս, իւր ի Հնդկաստան լինելոյ ժամա-
նակ ի հարկէ մտադիր է լեալ այս անտարբեր
ընթացից գաղթելոցն, ուստի և ի գարման նո-
րին ահա ձեռնարկէ հաստատել կեդրոնական
վարժարան, միացուցանելով զերկու ազգային
դպրոցն տեղւոյն, և առլ կրթել անդ ման-
կանց յուսումն մտաւորականին և բարոյականին
ուսանիլ ի Զուղա զարհեստ և անգ. զպարէն
կենաց բոս կարի հայրապետ, որպէսդի մի ար-
տաք գալով աստ գոտորին գղեւնուցուն դա-
պիկ : Սիրելի է ամենից յուսալ զի այս որբա-
ղան Հօր և Զուղայաբնակ ազգայնոց վեհ ձեռ-
նարկութիւն պատկեալ յաջողութեամբ լինի նո-
ցա ի պարճանս և մեղ ի լրումն մաղթանաց :

Բաթալիա, 15 Յունիս 1880

Վերջիշեալ նամակի պարունակութեան ի-
մանալով Նոր Զուղայի մէջ բացուելու կեդրոնա-
կան վարժարանի ուրախաւիթ լուրն, բնակա-
նապէս կը գոգմք մի այդպիսի ազգագուստ նպա-
տակ, սակայն միևնոյն առթիւ չեմք կարող
միտնարուիլ յիշելով տարիներէ ի վեր Հնդկա-
հայոց մէջ տեղի ունեցած այն տխուր եղելու-
թիւնը, որ գծաղղարար միջև ցարդ կ'երկա-
րածդի : Կալկաթայի խաչապատակ տէր Յովհաննէս
աւագ քահանայն խաչիւն, որ Հնդկահայոց
յարգանաց վրայ իրաւունք ուսացած է իւր բաղ-
մամեայ պաշտօնավարութեամբ, և կրօնական
կարևոր երկասիրութեամբ, և կըցաւիմք ասել
թէ երկրորդ ձերուրի Պատկանեան մի գարձած
է, ի պատճառաւ Գեր. Գրիգորիոս Եպիսկոպոսի :
Որոյ արարքն քննադատող բազմաթիւ գրու-
թիւնք(1) թէ և հասած են ի ձեռս մեր, սակայն
առժամս ումպէտ կը ճամարիմք ի լոյս ընծայել
զանոնք, յուսալով որ Գեր. Գրիգորիոս Եպիսկո-
պոսն ինքնին ջանադիր պիտի լինի հաշտարար

(1) Բազմաթիւ գրութիւնք են բազմաստորագիր հաճ-
րագիրք ոչ միայն Հնդկաստանէ այլև Նոր Զուղայ
յաճախակի կը ժամանէն առ մեզ խնդրելով նոցա հը-
րատարակութիւն : Բայց մեր յոյսն յոյժ մեծ է որ վեհ
Հայրապետն ոչ անգամ պիտի բարեհաճի համայն
ազգիս խնդրուած սոյն շնորհն քնել Նորին Սրբազնա-
պատուութիւն տէր Յովհաննէս զիմանական ձերու-
րագիրք առաջ բաժանային : որով և հարկ պիտի
չմնայ վերոյիշեալ գրութեանց հրատարակութեան :

Ի ՏՊԱՐԱԿԻ ԱՐՇԱԼԱՌՍՈՅ ԱՐԱՐԱՏԵՅՆ